

Πολιτική και Κοινωνία

Του κ. Σέφη ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΟΥ
Δικηγόρου, τ. Βουλευτού

1. Συμπεριφορά του Ατόμου στην Ομάδα

Η αρχέγονη κοινωνία μετά από ορισμένες, αλλά βασικές, δομικές μεταβολές, γρήγορα μετασηματίστηκε σε πολιτειακό σύνολο με αρχές και κανόνες, που ουσιαστικά προσδιόρισαν την μελλοντική εξέλιξη της πορείας της Ανθρωπότητας μέχρι τις ημέρες μας.

Πρώτος ο Πλάτων μέσα από τις ουτοπιστικές του αναφορές προσδιόρισε τα πλαίσια εντός των οποίων ο άνθρωπος - πολίτης βιώνει και δημιουργεί το κοινωνικό του περιβάλλον. Βασική όμως προϋπόθεση της κατάστασης αυτής παρέμεινε αφ' ενός μεν η ελεύθερη σκέψη των πολιτών, αφ' ετέρου δε η δομή της πολιτείας, που θα ευρίσκεται σε συνεχή μετασηματισμό με βάση τα δεδομένα, που κάθε φορά δημιουργούνται από τη δράση των μελών, αλλά και από την επίδραση εξωγενών περιστατικών και φαινομένων.

Η θέση αυτή που επιρρέασε σημαντικά τους πολιτειολόγους διά μέσου των αιώνων διαμορφώθηκε σε αντίθεση με τον λακεδαιμόνιο λόγο, όπου σε μεγάλη έκταση η οργάνωση της σπαρτιατικής κοινωνίας είχε προκαθορισμένους ρόλους και ένα πολιτειακό σύστημα κατευθυνόμενο, εντός του οποίου ο πολίτης είχε τη θέση του, που άλλοι την επέβαλαν και απ' τη μια μεριά δεν είχε την δυνατότητα μεταβολής της, αφ' ετέρου δε ο ίδιος ήταν ταυτισμένος με την δομή αυτή και την στήριζε με κάθε θυσία.

Στα μετέπειτα χρόνια η σκέψη του Λυκούργου μπορεί να επιρρέασε τη διαμόρφωση του ρωμαϊκού Συστήματος με τη θέση του προκαθορισμένου προτύπου, όμως μετά το διάλειμμα του Μεσαίωνα η διανόηση και η φιλοσοφία της Αναγέννησης οδήγησαν σε αναθεώρηση των δεδομένων στοιχείων, που αποτελούσαν το κοινωνικό γίγνεσθαι της εποχής εκείνης.

Η πρόοδος όμως των επιστημών, η βιομηχανική επανάσταση και οι παγκόσμιοι πόλεμοι επανατοποθέτησαν το θέμα σε μια προσπάθεια αναζήτησης προτύπων ελέγχου των πολιτών προς το συμφέρον μιας ομάδας ανθρώπων, που εκπροσωπούσαν και υπεράσπιζαν το εκάστοτε Σύστημα και μέσω του οποίου αξίωναν υπακοή, αλλά και υπεράσπιση των συμφερόντων του.

Έτσι, τα μεμονωμένα συμφέροντα της μεσαιωνικής κοινωνίας και μετά την ανάπτυξη των φιλελεύθερων αρχών της Γαλλικής Επανάστασης επανεμφανίζονται στην Ευρώ-

πη κυρίως με την αποικιοκρατία στο εξωτερικό και το χάσμα των κοινωνικών τάξεων και αντιθέσεων στο εσωτερικό.

Η συγκέντρωση του πλούτου και της δύναμης στους ολίγους εμφάνισε τουλάχιστον πολιτειακές αγκυλώσεις, που γρήγορα εξελίχθηκαν σε απολυταρχικά Συστήματα - Καθεστώτα, όπου η ελεύθερη σκέψη αποκλείστηκε και την θέση της πήρε η αντίληψη του «Μεγάλου Αδελφού» όπως τον προσδιόρισε ο Όργουελ στο κλασικό του βιβλίο «1984», που με αγωνία παρουσίασε τις αυριανές καθοδηγούμενες κοινωνίες - ρομπότ, όπου το άτομο και η αυτοτέλειά του δεν ενδιαφέρουν το Σύστημα, εκτός και αν έχει αφομοιωθεί η υπακοή σ' αυτό. Σε κάθε περίπτωση ο αντίλογος, η αντίρρηση, η ιδιαιτερότητα, η διαφορετική άποψη εξοβελίζονται.

Είναι ακριβές, εξ άλλου, το αγωνιώδες μήνυμα του φιλοσόφου Huxley στο βιβλίο του «Brave New World» που προφητικά διέβλεψε τους κινδύνους μιας σύγχρονης κοινωνίας με προκαθορισμένους σκοπούς και ρόλους για το άτομο, το οποίο, αφού του αφαιρεθεί η πρωτοβουλία και η ελεύθερη σκέψη θα είναι άκριτα στην υπηρεσία των ολίγων εξουσιαστών ενός Συστήματος.

Αναφερόμενος κανένας στην κεντριή ιδέα της σκέψης του Huxley θα πρέπει να την ταυτίσει με την αγωνία του σύγχρονου ανθρώπου, που το Σύστημα τον οδηγεί στην κοινωνική αποξένωση, στην απάρνηση ιδανικών και αξιών, αφού αυτά δεν εξυπηρετούν το Σύστημα της σημερινής Νέας Τάξης Πραγμάτων, που συστηματικά επιδιώκει τον πολιτικό αμοραλισμό, που σθεναρά και επίμονα κατάγγελε ο Σωκράτης και ο Αριστείδης.

Σχετικά όμως με τις επισημάνσεις αυτές και τις αναφορές ακόμα και σήμερα διαπιστώνουμε, ότι ο Huxley όταν έγραψε το «Brave New World» σκιαγραφούσε με αγωνία τους σημερινούς κινδύνους που ελλοχεύουν, όπως η Παγκοσμιοποίηση, η Κλωνοποίηση της Ζωής, αλλά και του Ανθρώπου.

Μπροστά στα εφιαλτικά αυτά δεδομένα ο Συγγραφέας αναδεικνύει τη φωνή της αντίρρησης, της άλλης σκέψης, που αρνείται την υποταγή και ναι μεν εξοβελίζεται και εξορίζεται από το ίδιο το Σύστημα, όμως η παρουσία του γεννά την Ελπίδα, ότι το Άτομο αντιστέκεται, οργανώνεται και αντιδρά ενεργά στους σχεδιασμούς του Συστήματος. Γιατί μια κοινωνία με προκαθορισμένους ρόλους στα μέλη της είναι μια κοινωνία χωρίς εξέλιξη, μια κοινωνία αντιδημοκρατική, μια κοινωνία προορισμένη σε στασιμότητα χωρίς πρόοδο, χωρίς προοπτική. Ο Huxley ιδιαίτερα στοχαστικός άνθρωπος αρνείται μια τέτοια κοινωνία των ολίγων, που το άτομο υπακούει στα συμφέροντα των ολίγων.

Οι επισημάνσεις αυτές είναι πάντα χρήσιμες διότι ο σημερινός άνθρωπος δυστυχώς δύσκολα αντιδρά στα εσφαλμένα πρότυπα, που «λανσάρουν» τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και που ενίοτε ελέγχονται από το Σύστημα.

Ελπίδα του Ανθρώπου η αφύπνιση, η ενημέρωση και η συμμετοχή στα κοινά, εκεί όπου λαμβάνονται οι αποφάσεις, που τον αφορούν. Είναι τα μέσα αντίδρασης αλλά και παγίωσης μιας πλουραλιστικής κοινωνίας, όπου ο πολίτης θα είναι παρών και θα αποφασίζει δημοκρατικά για το δικό του Μέλλον και για μια κοινωνία με προοπτική και δημοκρατικό έλεγχο.

Και τούτο διότι «μήλον της έριδος» στις φιλοσοφικές ανθρώπινες αναζητήσεις είναι τα όρια της διάκρισης των πλαισίων των πραγματικών φαινομένων και εκείνων, που προκύπτουν από φακούς διάθλασης, όπου το αποτέλεσμα είναι προϊόν άνισης θεώρησης

προσλαμβανομένων παραστάσεων, που νομοτελειακά χάνονται στις απροσδιόριστες διαστάσεις του μύθου. Πρέπει όμως να προσεγγίσουμε την τελευταία αυτή έννοια, όχι με όρους αυθαίρετης νοηματικής θεώρησης των πραγμάτων, αλλά μέσω διερεύνησης και στοχαστικής ανάλυσης.

2. Μύθος και πραγματικότητα

Από την εποχή που ο homo sapiens περπάτησε στη γη και με τα πέλματά του σφράγισε την παρουσία του στη μακρινή πορεία της ανθρωπότητας, η σκέψη, ο νους, ο διαλογισμός οι διαθλάσεις της φαντασίας απόκτησαν προοπτική.

Έτσι, στα πλαίσια της εξέλιξης γεννιέται η πρόκληση αντιμετώπισης του άγνωστου και του μυστηρίου, που διαχέονταν στην ισχυρή παρουσία των φυσικών φαινομένων και που η αποδοχή τους ήταν προϋπόθεση της γέννησης του φανταστικού κόσμου. Αργότερα ήρθε η θεοποίηση των φαινομένων αυτών, η αγωνία αλλά και ο αγώνας για την τιθάσευσή τους από τον άνθρωπο, που, εκεί που δεν μπορούσε να τα ελέγξει, επιστράτευσε την αποδοχή και την παραδοχή τους με αποτέλεσμα τη δημιουργία των μύθων και θρύλων.

Γενιές γενεών γαλουχήθηκαν με τη μυθοπλαστική παιδαγωγική διαδικασία στο σπίτι και κατόπιν στην κοινωνία. Αναπότρεπτα γεννήθηκε η αναγκαιότητα του διαχωρισμού, του καλού και του κακού και της δημιουργίας προτύπων - ηρώων, που και εκεί, που δεν υπήρχαν, υπήρχε η αναγκαιότητα να αντληθούν με τη φαντασία στα πλαίσια της παιδαγωγικής λειτουργίας.

Ο μύθος, λοιπόν, στο απώτερο της δομής του έχει πραγματικά περιστατικά ιστορικά γεγονότα, αλλά στερείται ρεαλισμού, διότι ο βασικός άτυπος κυρίως σκοπός του δεν είναι η καταγραφή και η αφήγηση γεγονότων, που έλαβαν χώρα και πως έλαβαν χώρα, αλλά εμπεριέχει τη διάσταση του πως θα έπρεπε να γίνουν για να χρησιμοποιηθούν ως πρότυπα μίμησης ή και αποφυγής. Έτσι, από το μύθο περάσαμε στην παραμυθία, που ευχαριστεί τον άνθρωπο και ιδιαίτερα τα παιδιά, που μόλις αρχίζουν να διαμορφώνουν τον εναίσθητο χαρακτήρα τους. Το παραμύθι λοιπόν είναι το εργαλείο για την διαμόρφωση συμπεριφορών των παιδιών στην προετοιμασία τους να εισέλθουν στην κοινωνία και ν' αποτελέσουν τα βασικά τους στηρίγματα.

Ο Αίσωπος μάλιστα για να είναι πιο πειστικός και δόκιμος χρησιμοποίησε πρωταγωνιστές στους μύθους του ακόμα και άλογα όντα για να ουδετεροποιήσει την παιδαγωγική του διάσταση και να προτρέψει τους ανθρώπους να διαβιώνουν στα πλαίσια του καλού, της αλληλεγγύης, της σωφροσύνης, της ανοχής και του σεβασμού των άλλων με τους οποίους είναι το άτομο υποχρεωμένο να συμβιώσει.

Ο μύθος της ελληνικής κλασικής σκέψης έχει μεγάλη συνεισφορά στον τομέα αυτό και αποτελεί με το παραμύθι βασικό στοιχείο του πολιτισμού και της λαογραφίας των ηθών και εθίμων που χαρακτηρίζουν την πορεία της Ανθρωπότητας από την προϊστορία στους ιστορικούς χρόνους και μέχρι σήμερα στη δομή του σύγχρονου πολιτισμού.

Πλούσια, επίσης, συμβολή στη διαμόρφωση της παιδαγωγικής διάστασης του παραμυθιού έχει ο μύθος των λαών της Ανατολής, που αγγίζει περισσότερο την εξέλιξη και την ωραιοποίηση γεγονότων και ηρώων, σε αντίθεση με τα παραμύθια της Δύσης, που προπάντων στηρίζονται στην ιδανική συμπεριφορά των ανθρώπων στην προσπάθειά τους αφ' ενός μεν ν' αποκτήσουν μια ιδεατή ταυτότητα, αφ' ετέρου δε να κοινωνικοποιηθούν

με τις καλύτερες προοπτικές (Λαρουσφουκώ - Άντερσεν).

Το βέβαιο πάντως είναι, ότι το παραμύθι ανεξάρτητα από την προέλευσή του, αποτέλεσε και διαχρονικά αποτελεί βασικό στοιχείο κάθε παιδαγωγικού συστήματος, διότι είναι αναγκαίο, διότι βοηθάει στη διαμόρφωση ισχυρών αμυντικών αντανακλαστικών της κοινωνίας, απ' ετέρου δε είναι επίσης ισχυρό αντίδοτο στην αέναη μάχη κατά του Κακού και την επικράτηση του Καλού.

Θεωρήθηκε αναγκαία η πρόταξη των σκέψεων αυτών του συσχετισμού του μύθου με την πραγματικότητα για το λόγο, ότι το άτομο, αλλά και σαν σύνολο η κοινωνία οφείλει να διακρίνει με αυστηρή διαχωριστική αντίληψη την υποχρέωση και το δικαίωμα σαν όρους επιδιώξιμους στα πλαίσια της συνύπαρξης.

3. «Υπακοή» και κοινωνικό Σύνολο

Είναι διάχυτη η αντίληψη, ότι στο συσχετισμό της κοινωνικής δομής το άτομο έχει υποχρέωση αποδοχής όρων και κανόνων στα πλαίσια της συνύπαρξης με τα άλλα μέλη της ομάδας.

Αυτή η αριστοτελική αρχή που βασίζεται στο δόγμα, ότι δεν υπάρχει πολιτεία - κοινωνία χωρίς κανόνες αυτοπεριορισμού της ελευθερίας του ατόμου, (και η ελευθερία του ατόμου τελειώνει εκεί που αρχίζει η ελευθερία του άλλου), τίθεται σε αντιδιαστολή ότι ο «ζων μόνος ή θεός ή θηρίον».

Με το σκεπτικό αυτό το άτομο για να συμβάλει στην ομαλή λειτουργία μιας κοινωνίας και να απολαύσει και το ίδιο τα αγαθά της ευνομίας και της συνεχούς βελτιώσεως του πνευματικού και βιοτικού επιπέδου στα πλαίσια της εκπαίδευσης και της ευημερίας, οφείλει να έχει μια συνειδητά πειθαρχημένη συμπεριφορά «υπακοής» στους νόμους και κανόνες μιας συγκεκριμένης ομάδας - κοινωνίας - πολιτείας, διατηρώντας όμως αναλλοίωτα τα ατομικά δικαιώματά του και τις κατοχυρωμένες ελευθερίες

Βραβείο Επιμελείας και Ήθους εις μνήμην Ευγενίας Γ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ και Γεωργίου Κ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Όπως είχε ανακοινωθεί κατά την διάρκεια των εργασιών του Επιστημονικού Συνεδρίου με θέμα την ανάπτυξη του Νομού Καρδίτσας (Σεπτέμβριος 2003 μ.Χ.), ο Καθηγητής Πανεπιστημίου Κωνσταντίνος ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ προκήρυξε δύο «Βραβεία Επιμελείας και Ήθους» εις μνήμην των αιμνήστων Γονέων του, συνοδευόμενα υπό του ποσού 1.000 ΕΥΡΩ έκαστον (σύνολο 2 X 1.000 = 2.000 €).

Τα «Βραβεία Επιμελείας και Ήθους» θα απονεμηθούν σε δύο Έλληνες Μαθητές Τρίτης Τάξης Λυκείων του Νομού Καρδίτσας, τη ευγενεί φροντίδι του κ. Νομάρχου, οι οποίοι θα έχουν τη μεγαλύτερη βαθμολογία κατά το Α' Εξάμηνο σπουδών του τρέχοντος Σχολικού Έτους 2003-2004.

Η επίδοση των «Βραβείων Επιμελείας και Ήθους» θα γίνει εντός του μηνός Μαΐου 2004 μ.Χ. στην Έδρα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Καρδίτσας.

Οι ενδιαφερόμενοι δύνανται να ζητούν περαιτέρω πληροφορίες, τόσο από το Γραφείο του Νομάρχη κ. Βασιλείου ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ, όσο και από το Γραφείο του Καθηγητού κ. Κωνσταντίνου ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ (Ίμβρου 6, 11257, Αθήναι, τηλ.: 6944626140 και 210 8647120).

του, που στις σύγχρονες κοινωνίες είναι προστατευόμενο αγαθό στους θεσμικούς κανόνες του συντάγματος.

Έτσι το άτομο, ο μαθητής, ο υπάλληλος, ο εργαζόμενος, το παιδί μας οικογένειας, ο στρατευμένος, γενικά ο πολίτης, οφείλει συμπεριφορά υπακοής και πειθαρχίας στον εκπαιδευτικό, στον γονέα, στην στρατιωτική και πολιτική ηγεσία της χώρας, που αποτελούν το ήδη δομημένο κοινωνικό Σύστημα σε ορισμένο τόπο και χρόνο.

Οφείλει δηλαδή υπακοή, (ασφαλώς με διασφαλισμένα όλα τα συνταγματικά ατομικά δικαιώματα και τις ελευθερίες του), στην εξουσία της ομάδας - κοινωνίας - πολιτείας.

Σε αντίθετη περίπτωση μια στείρα και αρνητική αντιεξουσιαστική συμπεριφορά βλάπτει το κοινωνικό σύνολο, αλλά και το ίδιο το άτομο και προκαλεί δυσαρμονία στη εν γένει λειτουργία της ομάδας - κοινωνίας.

Πολλές όμως φορές, όπως ορθά διδάσκει η Ιστορία, οι κάθε μορφής εξουσιαστές σε πολιτειακό θρησκευτικό, ή οικονομικό, ή διανοητικό επίπεδο αξιώνουν από το άτομο «τυφλή» υπακοή σ' αυτούς και στα όργανά τους με αποτέλεσμα να δημιουργούνται δυσλειτουργίες με την παράβαση θεσμικών κανόνων και παραβίαση ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών.

Για την επίτευξη του σκοπού τους μεταχειρίζονται άλλοτε μεν μορφές βίας, παραπλάνηση, ψευδή επιχειρήματα, άλλοτε δε διλήμματα στα οποία καλείται να πάρει θέση το άτομο, αφού προηγούμενα θα επιχειρηθεί σε βάρος του επίμονη και αποπροσανατολιστική προπαγάνδα.

Η τυφλή λοιπόν υπακοή οδηγεί με βεβαιότητα στην αφαίρεση της προσωπικότητας του ατόμου, στη χειραγώγησή του από τον κάθε μορφής εξουσιαστή και στην στρέβλωση των λειτουργιών και προοπτικών της ομάδας - κοινωνίας - πολιτείας.

Η εξέλιξη αυτή γεννά τον φανατισμό, την εξαφάνιση της ανοχής, την καταπάτηση της ελευθερίας, την έλλειψη διαλόγου και τέλος τον περιορισμό της δημοκρατίας στο σπίτι, στην οικογένεια, στην εργασία, στο σχολείο, στην πολιτεία, στην άσκηση των θρησκευτικών και πνευματικών καθηκόντων ενός εκάστου.

Η μηδενιστική αυτή αντίληψη γεννά επίσης τον μαζάνθρωπο, που καλείται άκριτα και μαζικά να εγκρίνει τους επικίνδυνους σχεδιασμούς κάθε είδους εξουσιαστή εκπαιδευτικού, πολιτικού, στρατιωτικού ή θρησκευτικού, αδιάφορο.

Με τον τρόπο αυτό οι κοινωνίες οδηγούνται σε ανελεύθερα πολιτικά, στρατιωτικά ή θρησκευτικά καθεστώτα, τα οποία για να διακωλύσουν την διατήρησή τους στην εξουσία καλλιεργούν, τη μισαλλοδοξία, τον φανατισμό και τη βία, που βέβαια στηρίζεται στην εξασφάλιση της τυφλής υπακοής των μελών της κοινωνικής ομάδας.

Για να μην οδηγηθούν όμως οι κοινωνίες στην αδιέξοδη αυτή ακρότητα θα πρέπει τα άτομα ν' αρνηθούν να δεχθούν τα κελεύσματα των εξουσιαστών, που αξιώνουν τυφλή υπακοή στους σχεδιασμούς τους, αλλά να αγωνιστούν για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων τους σε μια ευνομούμενη δημοκρατικά οργανωμένη ομάδα - κοινωνία.

Στα πλαίσια αυτά το άτομο έχει χρέος να είναι ενεργός πολίτης, να αποδέχεται την κειμένη νομοθεσία και τους δημοκρατικά θεσπισμένους κανόνες και αρχές στα όρια αποδοχής τους, αλλά σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει με τη τυφλή υπακοή ν' ανοίξει το δρόμο σε κάθε μορφής σφετεριστή εξουσίας, που οδηγεί σε ανελεύθερα καθεστώτα και τέλος στο θάνατο της δημοκρατικά οργανωμένης και συντεταγμένης κοινωνίας.